

Bij ons in Noord-Holland.

Van DEN Noord-Hollander laat zich natuurlijk niet spreken. Want Holland-op-zijn-smals! herbergt nog een rijkgeschakeerde bevolking. Daar is allereerst de bekende scheiding tusschen Holland beneden en boven het IJ, welke scheiding evenwel niet precies met onzen trotschen IJ-stroom samenvalt. Noord-Holland beneden het IJ helt enerzijds in zijn bevolking en in de stoffeering van het landschap naar het Stichtsche over, anderzijds is er een samenhang met de Zuid-Hollandsche bevolking. De Noord-Hollander-pur-sang bewoont de wijde polders tusschen Amsterdam en Den Helder, ontworstelt aan de geestgronden een sober bestaan of leeft in de nijvere industrie-gebieden, die zich langs de breede Zaan uitstrekken. Bijna naaldscherp loopt de scheiding tusschen „de Zaan” en „de Wijk” en het onderscheid tusschen den jovialen Zaanlander en den veel meer gesloten Wijkster is zeer groot. Dat hangt natuurlijk samen met den arbeid die sinds eeuwen door de bewoners is verricht. Wie opgroeiende bij het kloppen der breeuw-hamers en het bonken der molensteenen krijgt een luidruchtige stem, hij moet „naar buiten” komen om zijn persoon zichtbaar en zijn stem verstaanbaar te maken. Zoals zijn handen gewend zijn de deelen met forsche kracht aan te pakken en om te wentelen, zooals hij de balen met een ruk smijt op zijn harden nek, zoo is hij ook gewoon de zaken aan te vatten en de menschen tegenover te treden. Kracht en verbeten taaiheid zijn hier in het oog loopende karaktertrekken. De boer staat hem het dichtst na, hij is noch de heereboer uit andere provinciën, noch de keuterboer van het arme land. Hij is de werker, die uren ver roeit tusschen de eindeloze weiden om zijn veestapel te melken, die zijn kiel en zijn klompen zonder schaamte draagt. Men vertelt van Paul Kruger, dat hij eens met een onbewogen gezicht naar een Engelschen diplomaat zat te luisteren. Deze, die het niet zelden kon, dat Oom Paul zoo weinig door zijn voornaamheid werd gelimponceerd, droeg den toek op aan den president mede te deelen, dat hij Onderkoning van Indië geweest was. Onverstoorbaar repliceerde Oom Paul: Seg hom, ek is skaapherder ewest. Zoiets zou u in Noord-Holland ook kunnen gebeuren! Ik hoor den ras-echten Hollander al antwoorden: ik heb mest gekrojen! Eigenlijk zou hij het nog veel platter zeggen, want hij vindt er geen doekjes om. Zijn platitude hangt samen met heel zijn levensinstelling, hij moet niks van koude drukte hebben. Om den dood niet! zou de Noord-Hollander mij bijvallen met één van zijn meest bekende krachtliedjes. Heel anders is de Wijkster, zijn arbeid ligt meer in de stilte van de duinpannen, hij kweekt er zijn bollen en teelt er zijn aardappelen. Hij is een meer „gedempte” Noord-Hollander, waf fletser, maar toch van denzelfden aard. Kom maar even boven Alkmaar en gij hoort weer precies het sappige dialect, daar spreken de menschen weer van de boerenskoit, daar is het goeie-avond niet van de lucht, ook al zijt gij maar een vreemdeling bij ons in Noord-Holland. De Noord-Hollander is geen heer, hij zou het voor nog zooveel niet willen zijn! Om den dood niet! valt hij mij bij. Hij is een MAN, een hoekige vent, brutaal en royaal tegelijk. Kom hem niet aan zijn vrijheid! want hij heeft zóó zijn klomp in zijn hand. Lastig volkje op de catechisatie, de schrik van menigen meester, ongemakkelijk volk voor den dominee die ze niet verstaat. Maar zonder stiekume streken, open en rond, nooit blijven koppen over gedane zaken. „Dulle is hiermee of!” zegt men in Noord-Holland en dan is het af! Nuchterheid is wel een der meest kenmerkende eigenschappen bij ons in Noord-Holland. De zoon dezes lands moet niets hebben van aanstellerij of van iets dat er ook maar in de verte op lijkt. Hij geeft niet om mooi, hardgroen waren zijn huizen oudtijds van buiten en hardblauw van binnen. Zulke kleuren verstaat hij ook op den preekstoel; den man die hem de waarheid in zulke harde, duidelijke kleuren voorstelt, geeft hij gaarne zijn lof: miraokel mooi! Wet heb ik deervan ’enote! zegt hij dan openhartig. Dan kan er ook wel een enkele, eerbare traan uit zijn oog springen en daar schaamt hij zich niet voor. Maar ze moeten hem „niet op de zenuwen werken”, want daar is hij niet van gediend. Vanzelf is daarmee verbonden een overheerschend praktische instelling. Hij wil graag wat doen! Nou molle je niet zanikken! kan hij uitvaren en dan slaat hij gaarne met de vuist op de tafel. Woorden als worsten, man, maar zoo vet niet! Je molle de handen uit de mouwen steken. Handen! dat is gekuist Noord-Hollandsch, de onversneden provinciegenoot gebruikt als hij in het vuur geraakt een platter woord, dat ik nooit in een ander gewest heb hooren gebruiken. Aanpakken! is een woord uit de Noord-Hollandsche ziel gegrepen. Handen, gewend aan zware hamers, molenaars, gewend aan den strijd met den wind, zij houden van een kerk-in-actie, van een evangelisatie, die in het boeze-

zich niet bekommert om academische graden. Voor academische graden behoort men te gaan naar de Vrije Universiteit (te Amsterdam). Sommigen gaan zoo ver, dat zij zeggen, dat er een „heiligh beginnel” op het spel staat.

Niet ontmoedigd door het meermalen herhaalde „Neen” hebben de voorstanders van het Kamper promotorrecht de kwestie weer op het tapijt gebracht. De Synode van Sneek, Augustus 1939, moet opnieuw beslissen. Ditmaal heeft ook het studentencorps van de School een request aan de Synode gezonden, waarin zij verzoeken, dat de Synode, „met het oog op de hoogst gewenschte mogelijkheid van het verkrijgen van een volledige theologische opleiding aan de school te Kampen” besluiten moge, het recht ditmaal te verleenen.

De studenten hebben blijkbaar gelijk. Ze hebben ongelijk wanneer aan de School geen „academische” maatstaven gelden. Maar Kampen staat goed bekend, zoowel om zijn academische maatstaven als om de mannen met academischen graad, die daar werkzaam zijn. Bovendien is het toekennen van graden door een onder toezicht der kerk staande School geen nieuwigheid. Calvin Seminary te Grand Rapids heeft (reeds) jarenlang zoowel den graad van candidaat in de theologie als dien van meester¹⁾ in de theologie toegekend.

L. D.

1) „Master”: een wetenschappelijke titel, die o.a. in Amerika in gebruik is, en die een hooger graden aanduidt dan de candidaats-titel.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (XVII.)

83. Wat is afgoderij?

Het is in de plaats van den eenen en waarachtigen God, die Zich aan ons in Zijn Woord geopenbaard heeft, of buiten Hem, iets anders verzinne of hebben, waarop onze hoop en ons vertrouwen steunt; of dat wij meer dan Hem liefhebben of vrezen; of tegen Zijn bevel een bewijzen.

84. Wat verlangt het tweede gebod?

Dat wij niet naar ons believen, maar alleen naar het voorschrift van het Goddelijk Woord, in Geest en waarheid God zoeken te eeren; opdat wij niet door verzonnen en afgodische eerbewijzen de zwaarste straffen over ons en over onze nakomelingen halen.

85. Verbiedt God dan het maken of hebben van alle beelden?

Neen, maar alleen die, die gemaakt worden om God voor te stellen of te eeren, of die aanleiding tot of schijn van afgoderij geven.

86. Maar moeten ze dan toch in de kerkgebouwen der Christenen, als boeken der „leeken”, getolereerd worden?

Neen. God wil immers Zijn Gemeente niet door voorstellingen en standbeelden, maar door Zijn Woord onderwezen hebben. Daarom zondigen tegen dit bevel, en maken zich schuldig aan afgoderij, zij, die beelden durven gebruiken om deze rol bij den eeredienst te laten vervullen.

87. Wat vraagt het derde gebod?

Dat wij bij den Naam van God niemand iets kwaads toewenschen, noch valsch of lichtvaardig zweren, noch anderen de gelegenheid geven om dit te doen, noch dien Naam anders dan met vreeze en eerbied gebruiken; opdat Hij door ons voortdurend geëerd worde en wij de schrikkelijke verholgenheid Gods ontgaan, waarmee Hij vooral hen bedreigt, door wie Zijn Naam eernaheid aangedaan wordt.

88. Kan men soms niet op godsalige wijze bij den Naam Gods zweren?

Zeer zeker. Wanneer n.l. de noodzakelijkheid eischt, wegens Gods eer en der naasten heil, dat op deze wijze de waarheid bevestigd en verdedigd wordt.

B.

G. B.

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Leven bij het Woord.

Het is een telkens terugkeerend verschijnsel, dat de menschen, in dagen van verschrikking, zooals wij ook nu beleven, hun aandacht richten op de profetieën, die betrekking hebben op de laatste dingen.

Ik herinner mij dat nog zoo goed uit 1914.

Minder dan nu, waren wij toen gewend aan oorlog.

Eigenlijk leefden wij in de gedachte: „oorlog, dat is iets vóór-historisch geworden. Vroeger, ja, toen had men oorlog, maar wij, menschen van de twintigste eeuw, wij zijn daar boven verheven; oorlog komt er niet meer”.

En toen het toch, plotseling, oorlog werd, toen was het velen te moede, alsof daarmede het einde van de wereld was aangebroken.

Daar waren menschen, die hun huishouding opbraken en bij familie gingen inwonen, met de gedachte: „het is nu toch afgelopen”.

Een uitgever in Friesland wist daar, tot speking van zijn portemonnaie, handig gebruik van te maken. In de laatste helft van de achttiende eeuw is er in Friesland een boekje verschenen, geschreven door een zekere Yntje Jans.

Deze man woonde in Friesland's Zuidwesthoek, in Oosterzee.

Op een Zondagavond was hij op bezoek geweest bij een oude, geloovige vrouw.

Samen hadden ze gepraat over de ernstige, zware tijden.

Toen hij, op de thuisreis, was gekomen bij Echtenerbrug, kreeg hij een visioen.

Een gestalte stelde zich bij hem, en beval hem, onder zijn uitgestrekte arm door, te kijken naar het Zuiden, naar het Oosten, enz.

Hij deed dat en hoorde dan telkens een stem zeggen: „Wee, wee over Vlaanderen; wee, wee over Duitschland; en zoo vervolgens.”

En ieder wee ging vergezeld van de aankondiging van ontzaglijke oordeelen.

Ik heb het boekje niet bij de hand, maar ik herinner mij, dat over Nederland een oordeel werd aangekondigd, dat veel leek, op wat er later in den tijd van de Fransche Revolutie is gebeurd: de verdrijving van Oranje en de heerschappij van Napoleon.

Yntje Jans kreeg de opdracht, deze profetieën te openbaren.

Hij zag daar tegen op. Maar toen hij op zijn bed lei, kwam er weer een stem, die hem publicatie gebod. Tot driemaal toe. De laatste maal ging dat vergezeld van een geweldigen klap en toen eindigde hij het besluit, dat hij zijn visioen zou wereldkundig maken.

Zoo werd zijn boekje gedrukt en kreeg de inhoud daarvan een plaats in het Friesche volksleven.

Als jongen heb ik het nooit gezien, maar wel hoorde ik er mijn vader over praten.

En toen, in de angststemming van 1914 werd het boekje weer op de markt gegooit en druk langs de huizen verkocht.

Een dergelijke stemming heerscht er op dit oogenblik weer.

Wie zich nu gaat bezighouden met Daniël en Openbaringen en de Eschatologische redevoeringen van den Heiland, kan er zeker van zijn, dat hij gehoor vindt.

In het algemeen geef ik voor zulk een belangstelling in de profetieën heel weinig.

Bij velen wordt zij geboren uit angst, en de bedoeling van dat luisteren naar wat sprekers en schrijvers over deze dingen zeggen is bij niet weinigen deze, dat men daaruit zou mogen opmaken: „’tis nog zoo ver niet, wij hebben nog een goede kans, dat het einde der dingen nog wel wat uitblijft”. Ook zou ik ieder, die geroepen is om door spreken of schrijven den volke voorlichting te geven, op het hart willen binden: „wees toch voorzichtig en misbruik het Woord Gods niet om daardoor sensatie te wekken en uzelver succes te verzekeren”. Daarvoor zijn deze dingen toch te teeder, te ernstig, te heilig.

Zoo kom ik, waar ik wil wezen.

In de laatste jaren roert zich in ons land nogal sterk de z.g.n. Maranatha-beweging.

Natuurlijk wil ik niet zeggen, dat het den mannen, die in deze beweging de leiding hebben, te doen zou zijn om sensatie en succes.

Ik neem aan, dat zij de dingen ernstig nemen en dat zij werkelijk bedoelen de profetieën tot hun recht te laten komen.

En toch —, schuilt er in de wijze, waarop zij dit doen, een groot gevaar.

Ik bedoel dit, dat zij meenen van allerlei verschijnselen precies te kunnen zeggen, welke plaats die nu innemen in de vervulling der profetieën. B.v. In de laatste dagen zijn wij getuige geweest van het verrassend gebeuren, dat Duitschland en Rusland elkander hebben gevonden. Zij sloten een economisch verdrag; daarna een non-agressie pact.

Op dit oogenblik schijnen ze den buit van Polen samen te zullen deelen.

Inderdaad, dat is een ding van zulk een betekenis, dat wij nog niet kunnen overzien, welke gevolgen het voor de verdere ontwikkeling der dingen zal hebben.

Maar wat zegt men nu in de kringen van de Chiliasten?

„Kijk eens; twee anti-christelijke machten, nationaal-socialisme en communisme hebben elkander gevonden; daarmee wordt ingeluid de heerschappij van den Anti-christ. Daar valt niets tegen te beginnen. Engeland en Frankrijk kunnen nog wel wat daar tegenin scharen, het zal hun toch niet baten.

Het gaat nu rechtstreeks aan op het rijk van den anti-christ”.

Zulk schrijven en spreken nu betaamt niet.

In de eerste plaats is het al heel gevaarlijk voor de autoriteit van het Woord. Wanneer men immers eerst den menschen heeft wijsgemaakt: „dat is de zin des Woords”, en het komt later anders uit, dan ligt het voor de hand, dat het vertrouwen op het Woord een schok krijgt en met allerlei redeneeringen zal men zich dan er weer uit moeten trachten te redden.

Maar ook in het algemeen is deze wijze van Schriftgebruik af te keuren.

O, veel menschen willen graag dien kant uit. Zij houden zoo van een Schriftgebruik, waarbij precies gezegd wordt: „kijk, dit wordt hierin vervuld en dat daarin”.

Wie daar den slag wat van heeft te pakken, kan zeker zijn van succes.

Als iemand den moed heeft b.v. (wat werkelijk gebeurd is) om te zeggen: „met Mezech en Tubal (zie vervolg op pag. 412.)

ig, waarin van ord (getrouwe zelf — en ik wonderd, toen ragen over de meldden, die deken zin zich één van deze et uit te wil gelijk ze in alleen maar aan den dag worden, zal en, staat dan necht alles

eer duidelijke eweging. We aadelijk zich laar anderen werd aan de is beter dan it boek Predi-behoeven niet weet over en or- en tegen-

le omstandig-indie was in de Buchman-bezwaren ge-nwijzing van vaag had uit-rseke er op ns land nog van een be-bewapening”, ere uitspraak

rakkerd, toen ppoorteerende en wat aan even, waarin e in de af-terdaand, le zaak niet belang had, odig zou zijn. ppoorteerende tomen zien; aan lerske hen overlet, nderlijke sommigen, is dat de zaak

ade commis- het woord juist. Want raagd wordt lfonderzoek, attingen en stillen tijd. f, als eener-omiteit der den, terwijl manistische rk en kerk-”) haar op p den duur ehulp, zelfs

et beoordee-toont, doch inselverkla-den duur

aan Paulus naarzeggen-slonarissen us” scherpe k zou bren-accepteerde, lij worden ad kunnen ser met die speciaal in vende hond r de vraag, patient is ik een ding

eschool, et haar in

K. S.

„The Cal-1939) lezen

eformeerde d over de ampen het n de theo-vredigende a voltooid? en. Achter verdedigde rk, dat de mbt, maar

roen er op uittekt. Zonder twijfel is de Noord-Hollander niet aan de schaduwzijden van zijn aanleg ontkomen, hij is niet diep. Hij verlangt een woord „voor de praktijk van het leven“. Terecht heeft de heer Norel er onlangs in een zeer goed artikel in „De Standaard“ op gewezen, dat deze provincie een geheel eigen methode van evangelisatie vraagt. De man uit Noord-Holland wil niet geaaid worden, zoetelijkheid of lievigheid doet hem op zijn achterste beenen staan. Even weinig wil hij bemeesterd worden of overweldigd. Toch heeft men hem vaak onrecht gedaan, omdat men hem niet begreep. Nergens stemt het bevel van den Heiland: Onder wijst de volken! meer met den eigenaard overeen dan bij ons in Noord-Holland. Kom hem niet met een flauw verhaaltje aan boord! daar is hij niet van thuis. Maar als je hem klaar en reëel, zonder „geleerdheid“ waaraan hij maling heeft, zegt, waarop het staat, dan zal hij antwoorden: Kaik, deer kon je welien's gelaik an hebben! Als ge den Noord-Hollander wilt vinden, zult ge hem moeten zoeken in zijn huiskamer, bij de kachel. Met zijn wijf en zijn kinders en zijn knecht om hem heen. Zoo'n Bijbellezing om de tafel, zulk een zondagsschool bij de kachel zal in goede narde vallen. Maar naar een samenkomst zal hij zich niet gemakkelijk laten meetroonen. Ontroerende woorden over zijn armoede in geestelijk opzicht, over de duisternis, die op zijn dorpen hangt, zullen langs zijn „kouwe kleeren“ afglijden. Maar als ge op den man af hem zijn tekortkomingen onder de oogen brengt, zal hij toegankelijk blijken. Zeer concrete prediking stelt hij op prijs, je molte koe en peerd noemen, zal hij zeggen. Geen fratsen! daar is hij niet van gediend. Hoe heeft Lindeboom den Hollandschen aard begrepen! Zijn nuchterheid, zijn praktische instelling maakte hem hier den aangewezen man. Hij heeft de duizenden in beweging gebracht. Eigenlijk heeft Noord-Holland, mensche-lijk gezien, maar twee mogelijkheden. Het zal modern wezen of het zal Gereformeerd zijn. Een Leven naar het Verbond kan de Hollander beter verstaan dan een juichtoon over het blijde evangelie, voor mystiek is hij in het geheel niet geschapen. Gelukkig wordt er in onze dagen veel gedaan in donker-Noord-Holland. Het komt er echter vooral op aan mannen te vinden, die den Noord-Hollandschen eigenaard verstaan. Ik heb eens van een ambtenaars-echtpaar gehoord, dat een pelgrimstocht door een groot deel van ons land heeft gemaakt. Zoo kwamen zij ook eenige jaren te wonen op een dorp in deze provincie. De vrouw des huizes voelde zich nog nooit van haar leven zoo weinig thuis als toen zij pas Noord-Hollandsche werd. Maar toen zij na een drietal jaren vertrekken moest, was het afscheid van dit dorp het eenigst afscheid, dat haar tranen kostte. Dit kan elk begrijpen, die dit ronde, trouwhartige volk heeft leeren kennen en liefhebben. En hij bidt uit den grond van zijn hart: Uw koninkrijk kome! ook BIJ ONS IN NOORD-HOLLAND!

N. B.

(Vervolg van pag. 411.)

uit Ezechiël worden bedoeld: Moskou en Tobolsk, dan zullen duizenden daarvan onder den indruk komen en meenen, dat dat nu nog eens de ware Schriftverklaring is.

Maar het is dwaasheid en zuivere willekeur. Daarvoor is ons de profetie niet gegeven.

Wat de Heere met de voorzeggings van de laatste dingen, met het geven van de teekenen van de komst van den Zoon des menschen alléén bedoelt is dit, dat wij door al deze dingen, oorlogen en geruchten van oorlogen, openbaring van goddeloosheid en vervolgingen der gemeente, hongersnooden en ziekten ons er telkens aan zullen laten herinneren, dat de Christus wederkomt, dat deze bedeeing niet eeuwig duurt, dat wij zoo moeten leven, dat wij den Heiland altijd kunnen ontvangen.

Heel de geschiedenis van het Nieuwe Verbond is één doorlopende vervulling der profetieën en wij hebben nooit het recht van te voren te zeggen: „daarin of daarin zal nu de vervulling plaats vinden“.

In den loop der eeuwen is trouwens ook telkens gebleken hoe men zich daarmee vergist.

Bovendien hebben wij daar in het geheel geen behoefte aan.

Niet hieraan hebben wij behoefte, precies uit te vinden hoe de dingen nu verder zullen verlopen, maar dit hebben wij nodig, dat wij, in het algemeen, door al wat er om ons heen gebeurt, ons wakker laten roepen, dat wij bedenken dat Christus elk oogenblik komen kan, dat altijd de nood ons kan overvallen, ook de nood van de vervolging, opdat wij altijd leven uit het geloof, altijd ons geborgen weten in Christus, altijd bezig Christus en Zijn rijk te dienen, de macht des boozen te wederstaan.

Hoe het dan precies zal gaan, of wij dan nog tijden krijgen van vrede en welvaart, of dat wij van nu aan door duisternis en verschrikking heen naar het einde gaan, dat is Gods zaak, dat kunnen wij gerust aan Hem overlaten.

Als wij maar waakzaam en werkzaam zijn (en daartoe roept de Heere ons in deze dagen weer krachtig op), dankomt het met ons altijd goed.

Daarom, laat u niet ontroeren door allerlei spitsvondige, menselijke, aanvechtbare, redeneeringen en voorspellingen, maar leeft rustig uit het geloof, bij het Woord, aan Gods Hand.

Dat zal ook kracht geven tot het vervullen van uw taak, hetzij ge geroepen wordt om in het leger te dienen, hetzij ge uw plaats hebt in de burgermaatschappij.

Geloovig — nuchter blijven, dat vraagt de Heere. D. v. D.

De verbondsleer en het boek van prof. Aalders.

In „De Wekker“ schrijft de redacteur (J. J. v. d.) S(chult) te A(peldoorn) een en ander over het boek van dr G. Ch. Aalders:

Rondom dit boek is een strijd geboren in de Gereformeerde Kerken, die ons sterk herinnert aan de dagen even vóór en ná '92 tot op de Synode van 1905, toen de Gereformeerde Kerken meenden, dat eenheid verkregen was, en dat de Christelijke Gereformeerde Kerk nu duidelijk kon zien, dat zij geen recht had van bestaan. Thans demonstreert dit boek, dat deze eenheid alleen bestond en bestaat in naam.

Dit boek handhaaft de leer, dat het verbond opgericht is alleen met de uitverkorenen en dat Christus het Hoofd is van het genadeverbond, blz. 185 enz.

Eerst wordt aangewezen, hoe verkeerd de Woeldek's voorstelling is in zijn boek „het doopsformulier“. Maar nu zit de Schrijver er mee, dat in eigen Kerken er meerderen zijn, die zich aan de zijde van de Woeldek plaatsen, en die evenals de Woeldek van deze idealistische verbondsleer niets moeten hebben.

In zijn laatste hoofdstuk „samenfattende beschouwingen en praktische gevolgtrekkingen“ tracht de Schrijver aan te toonen, hoe verkeerd een verbondsbeschouwing is, die het zaad der geloovigen niet beschouwt als reeds wedergeboren, en in Christus geheiligd, en die daarom als lidmaten van Zijne Gemeente behooren gedoopt te wezen.

Onzerzijds is tegen deze onschriftuurlijke, ofschoon schriftuurlijk-idealistische verbondsleer geschreven en gewaarschuwd.

Thans schrijven de kopstukken in de Gereformeerde Kerken in denzelfden toon tegen dit boek.

Ik zal maar voorbijgaan, wat in „De Reformatie“ te lezen staat, als weerlegging, van wat Aalders beweert. Scherper dan het daar staat, kunnen wij het niet zeggen. Ik kies uit het vele over deze lectuur, wat ds Th. Delleman schrijft in de „Gereformeerde Kerkbode van Kralingen“. Hij zegt daar:

Prof. Aalders zegt: dat Christus het Hoofd is van het genadeverbond, is voor geen bestrijding vatbaar.

Dit laatste is wel wat al te sterk uitgedrukt, want stel nu daartegenover eens de uitspraak van den ouden dominé T. Bos (waarbij de namen van prof. Lindeboom, Kreulen, J. van Andel e.a. genoemd kunnen worden), die in 1904 schreef: in den waren eigenlijken zin des woords kan men niet zeggen, dat God het genadeverbond met Christus opgericht heeft, want dan zou daaruit volgen, dat God in dat verbond werd de God van Christus, en dat Christus uit vrije genade het eigendom geworden is van God.

Het verbond is opgericht met menschen, die geworden waren zonder God in de wereld en door dat verbond genadiglijk weer aangenomen werden tot een volk van God. „Blijkbaar zijn er dus altijd theologen geweest, die er anders over dachten dan prof. Aalders.“

Wanneer ik dergelijke reactie lees in de Gereformeerde Kerken, wanneer ik recensies en weerleggingen lees in de pers der Kerken, die het met de idealistische voorstelling van prof. Aalders in het geheel niet eens zijn, dan willen wij ons niet verheffen met te zeggen: zie je nu wel, hoeveel recht wij hadden om in '92 met de vereeniging niet mee te gaan, maar dan zouden wij ons willen aansluiten, bij hetgeen „De Waarheidsvriend“ van 24 Aug. schrijft: „Jammer, dat de Gereformeerde Kerken in 1905 op de Synode te Utrecht deze kwestie van „de leer der veronderstelde wedergeboorte“ niet grondiger heeft behandeld, en niet flinker heeft verworpen. Het is en blijft één van de belangrijkste verschilpunten tusschen de Chr. Gereformeerden en de Herv. Gereformeerden eenerzijds, en de Gereformeerde Kerken anderzijds.“

Ja inderdaad, zoo spreken ook wij. Jammer, dat deze onschriftuurlijke leer niet flinker is verworpen door de Synode der Gereformeerde Kerken. Maar wat niet is geschied, kan nóg geschieden. Wie weet?

Ik begroet daarom zulke boeken als van Aalders dankbaar, niet omdat wij het er mede eens zijn, maar omdat zij blijken de oogen van velen te openen.

Zou waarlijk de tijd dichter naderen, als waarop wij in ons Synodaal schrijven aan de Gereformeerde Kerken hebben gedeeld?

Want gedeeldheid is onze wensch niet, maar eenheid.

Ik ga op deze uitlatingen niet nader in, behalve op een paar punten:

a. naar mijn meening heeft de schrijver geen gelijk, als hij meent, dat in 1892 de scheiding geoorloofd was; deze zou eerst geoorloofd zijn geweest, indien het binnen de Gereformeerde Kerken onmogelijk was, tegen de verbondsoptvatting van prof. Aalders te strijden, en indien diens krasse uitspraken kerkelijk zouden worden gemaakt. Het feit evenwel, dat in onze pers ook door een kerkelijk hoogleraar geschreven worden kon tegen dit boek zoo als het geschied is, en nóg geschiedt, toont aan, dat de kerken een dergelijk boek niet voor haar rekening nemen; en voorts meenen we, dat een theo-

logische verhandeling als van prof. Aalders binnen het raam der confessie haar plaats hebben kan;

b. in de meening, dat prof. Aalders' boek een onjuiste constructie geeft, word ik steeds meer versterkt; en steeds duidelijker wordt ook door anderen het tegenovergestelde gevoelen verdedigd;

c. zoolang een synode daarin geen verhindering brengt, zal ook daaruit het onjuiste van den stap van 1892 blijken;

d. ik herhaal, dat uitspraken als prof. Aalders zich veroorloofde, aan het hoognoodige streven naar eenheid tusschen Geref. Kerken en Chr. Geref. Kerk niet bevorderlijk zijn; waarom ik dan ook, getrouw aan mijn verlangen naar eenheid zonder eenigen knieval van de eene of de andere groep, gemeend heb, de opinie der ouderen van vóór 1892 te moeten beschermen tegen prof. Aalders' vonnis;

f. dat ook vóór 1892 onder de christelijk gereformeerden aangaande het verbond verschil van meening openbaar geworden is, zonder tot scheuring aanleiding te worden, bewijst te meer, dat eenheid in kerkverband mogelijk moet zijn, ook al blijven theologische meeningen in dezen tegenover elkander staan.

Voorts schrijft „De Waarheidsvriend“ (hervormd, Gereformeerde Bond):

Zoo staat men dan tegenover elkaar, en niet weinig fel, met de scherpste veroordeeling van den een aan het adres van den ander, waarbij vooral opgeld doet: „gij zijt niet gereformeerd“.

Zou het niet beter zijn de strijdvragen, de verschilpunten inzake het Verbond eens rustig onder de oogen te zien en eens als broeders van hetzelfde huis (wij bedoelen het hier inter-kerkelijk) met elkaar te praten? Wat heeft men er aan, als men b.v. zoals prof. Hepp doet, uitdrukkingen te gebruiken van: „schrik beving mij, toen ik kennis nam van de verbondsbeschouwing van Van der Vegt“? Zooals deze zelfde professor nu al weken bezig is zoo spelenderwijze het boek van ds Woeldek te becommentarieren en diens beschouwingen te veroordeelen, steeds met dien zelfden welverzekerden luchtigen en vluchtigen toon, terwijl anderen als prof. Schilder, ds Delleman enz. er hoog respect voor hebben.

Wij zijn van het boekje van ds Van der Vegt volstrekt niet geschrokken. Integendeel. Wij vinden het een keurig boekje, in prijszwaardigen vorm gesteld en duidelijk ook voor den eenvoudigste. Waarom moet een ander nu theatraal uitroepen: de schrik is mij op 'tlijf geslagen; is dat nu gereformeerd?

K. S.

GENERALE SYNODE DER GEREFORMEERDE KERKEN.

(Vervolg zitting van Woensdag 20 September 1939.)

De werkwijze der Synode.

Ds S. Idema rapporteerde hierna over de verzoeken in verband met de werkwijze der Synode van de kerkeraden van Arnhem, Haarlemmermeer-O.Z., de classis Klundert en de Part. Synoden van Drenthe, Overijssel en Utrecht, die allen aandringen op tijdiger verschijning van de rapporten.

Aan de discussie namen deel de leden dr J. Thij's, ds J. L. Schouten, prof. dr J. Ridderbos, prof. dr O. v. Gelderen, ds D. Hoek, prof. dr K. Schilder, ouderling J. Tieleman, dr W. A. van Es en ds W. H. den Houting.

De Voorzitter betreurde, dat er stemmen opgaan, die een tegenstelling maken tusschen de kerken en de Synode. Spr. kan met zijn Geref. voelhorens dat nergens zien en ook niet accepteren.

Ouderling Tieleman gaf het advies van prof. Kuiper in 1911 in „De Heraut“ gegeven, aan de leden der Synode in overweging.

Prof. Ridderbos wees er op, dat de teleurstelling hoofdzakelijk betreft het rapport inzake de leergeschieden. Spr. vat dat niet. Men weet toch wel, dat dit een kieske zaak is. Spr. maakt geen deel uit van de commissie en oordeelt als buitenstaander. De Synode gaf toch geen opdracht aan deputaten tot publicatie van hun rapport? Er was in de pers veel lichtvaardige critiek en daarom is een verzoek om meer vertrouwen in de Synode wel op haar plaats. Men bedoelt het natuurlijk goed, maar ondermijnt zoo het gezag der Synode.

Nu spr. iets meer van de zaak weet, kan hij zich zeer wel begrijpen, dat het rapport dezer commissie niet is gepubliceerd.

Dr J. Thij's wees nog eens op de opdracht, die deputaten van de vorige Synode hadden ontvangen.

De Synode sprak vervolgens uit: a. dat aan iedere Synode de bevoegdheid toekomt te beslissen of de rapporten al dan niet aan de kerken zullen toegezonden worden, alsmede over den tijd van de toezending der rapporten;

b. dat in gevallen een rapport te laat gereed komt, zoodat er van te voren niet behoorlijk kennis van genomen kan worden, het eveneens aan het oordeel van de desbetreffende Synode wordt overgelaten om de behandeling van het rapport te doen doorgaan of uit te stellen.

Ook over de verzoeken van bovengenoemde kerkelijke vergaderingen om de zittingen in comité-generaal zoo veel mogelijk te beperken, rapporteerde ds Idema. De Voorzitter wees er op, dat het niet aangaat de gedachte te lanceeren, dat de Synode zonder strikte noodzakelijkheid in comité-generaal gaat.

Hier komen ondoordachte voorstellen ter tafel en spr. acht het ongehoord zulke dingen een Synode in de schoenen te schuiven. Spr. neemt dit kort en goed verdracht maken en wil in het rapport bij deze dingen den vinger gelegd zien.

Prof. dr K. Dijk oordeelt, dat deze Synode ook behoort op te komen voor de eere van de vorige Synode.

De termijn kerkeraad waarin de Amsterdam komt niet

Ds D. S. sprake is dingen aan mogen de D. H. prof. Dijk, gewezen w. Ouderling Jemmerme Spr. acht kerkelijke

Prof. dr comité-verg. zaak niet van geheel van 1836, zelve. Maa is gedaan. ken, want op den sprekt zij wust en b. sprokene

Dr H. K. er op gewe haar moet Bogerman openbaar l. zij zich d. Te half den koffie

In de welkom d. hem uit a. nemen.

De concl. vergaderen de daar g. aangenom

Uwe cor. a. dat te betreft, l. paalde zal, en es sloten ver maakt;

b. van Geref. Ker. classis K. Kerken v. Prof. K. meer het het indep van de e. pers, die critiek ge

De Voi. polemiek zal om d.

Ds N. zoo incid. de wijze. meerd. W. tisme, m. bij de k. discussie

Prof. d. dat in he alleen ni. zijn. Spr. zitting w.

Prof. d. den kerl. te nodig. de verkes gaarne g. komen a.

Ds D. E. meer-O.Z. de Part. men de t. nen, toch hier een. bestraffir zin spr. c.

Prof. c. zijn colle. heid" zit. relevere voortgeze. publieke. communi. door een. spreken.

Ds W. comité-g. generaal. rapport.

De r. merking. De V. Ridderbo. Prof. L. door der.

Het ha. „De S. in een. sommige. dingen a. zen, en. lijke ver. Ouder. welke p. toom oo.

Prof. zichtig.